

Nr 278.

Av herr **Wohlin**, i anledning av Kungl Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m.

Kommunalskattefrågans behandling i svensk riksdagspolitik ger icke ur sakliga synpunkter anledning till tillfredsställelse. Hellre än att lägga ansvaret härför på politiska partier eller personer ser jag främsta orsaken därtill i yttre omständigheter och närmast de av världskriget förorsakade abnorma ekonomiska förhållandena. Genom äldre utredningar i ämnet hade värdefulla utgångspunkter skapats för frågans lugna och sakliga övervägande. Emellertid föranledde krigskonjunkturen en så stark och häftig förskjutning i olika yrkesgruppers inkomstförhållanden, att statsmakterna sågo sig pressade att fortast möjligt åvägbringa en rättvisare fördelning av den kommunala skattebördan. Då ärendet vid 1920 års riksdag bragtes under omprövning, torde man även hava från alla sidor medgivit, att en viss sådan utjämning var av behovet påkallad. Men kända förhållanden gjorde nog, att man härvid inom riksdagen icke i allmänhet fick tillfälle att med erforderlig grundlighet överväga denna stora och invecklade skattefråga. Så utformades det då segrande kompromissförslaget mindre efter rationella linjer än under trycket av en regeringsproposition, som avsåg att i orimligt hög grad övervältra det kommunala skattetrycket på jordbrukare och andra näringsidkare. Jag tror att detta bör medgivas även av många, som då och sedermera varit övertygade anhängare av det s. k. garantiskattesystemet. Särskilt vill jag bringa i deras erinran det sätt, varpå skogsbeskattningen ordnades, samt vidare den kommunala progressivskatten och härmed förknippade anordningar. Dessutom och icke minst bör understrykas, att det kommunala skattetrycket genom den då beslutade kompromisslösningen i utomordentligt hög och av många kompromissens anhängare säkerligen icke avsedd grad övervältrades på landets jordbrukare. Å andra sidan uppnåddes, att skattereformen blev provisorisk och icke definitiv, och riksdagen uttalade sig för en fortsatt utredning av frågan.

Såväl vid nämnda riksdag som i fortsättningen ha huvuddiskussionerna i kommunalskattefrågan knutit sig till spørsmålet, huruvida kommunernas behov av tillräckligt antal skattekrönor under depressionstider skall tryggas genom en s. k. garantibeskattning eller genom ett system med fristående s. k. objekt-skatte. Emellertid är denna fråga i själva verket vida mera en fråga om det kommunala skattesystemets mest rationella utformning än den är en intressefråga mellan olika yrkesgrupper av kommunalt skattskyldiga. I den *Bihang till riksdagens protokoll 1927. 3 saml. 84 häft. (Nr 278—282.)* 1

mån den verkliga är en sådan intressefråga gäller detta icke i nämnvärd mån förhållandet mellan näringsidkare och löntagare utan egentligen mest förhållandet mellan skuldfria och skuldsatta jordbrukare. Man kan medelst ett system med s. k. objektskatter uppnå ungefär samma fördelning av det kommunala skattetrycket mellan t. ex. å ena sidan jordägare och å andra sidan löntagare, som är möjligt genom systemet med "garantibeskattning", liksom man också kan anordna objektbeskattningen så att den blir, allt efter sättet för avvägningen, tyngre eller lättare för jordbrukarna. Det hade för sju år sedan ingalunda varit omöjligt att fastställa ett system med fristående objektskatter, som, utan att äventyra kommunernas nödiga tillgång på skatte-kronor, under de gångna åren medfört en mindre övervältring av det kommunala skattetrycket på jordbrukarna än vad det s. k. provisoriet åstadkommit. De skattefria avdragen hava ju nu i långt mindre grad kunnat utnyttjas av jordbrukarna än vad de skulle hava kunnat under ett objektskattesystem med måttligt avvägda repartitionstal. Icke desto mindre har denna fråga om garanti- eller objektbeskattning i anmärkningsvärd grad rivit upp politiska lidelser eller, om detta uttryck är för starkt, i varje fall givits en vida större politisk räckvidd än den i själva verket äger. Det har talats om "dubbelbeskattning" och om nya "grundskatter", samtidigt med att man icke velat lägga märke till provisoriets orättvisa gentemot landets jordbrukare. Jag hyser för min personliga del nu liksom tillförne uppfattningen, att, sedan man nödgats acceptera den kommunala inkomstskatten jämväl för fastighetsägare, det kommunala skattesystem är teoretiskt och praktiskt mest rationellt, vilket grundas på den kommunala inkomstskatten samt på vissa vid sidan härav stående skatter, pålagda härför lämpade skatteunderlag och utgående med viss procent å dessa oavsett den inkomst de avkasta. Man må gärna kalla dessa skatteunderlag "objekt", men man bör då icke heller fördölja, att jämväl det s. k. garantiskattesystemet innesluter en objektbeskattning.

Emellertid bör man såväl vid den anordning med fristående garantiskatter, som jag alltså för egen del finner bättre, som vid utbyggandet av det nu provisoriskt gällande garantiskattesystemet noga tillse, att de olika ifrågakommande skatteunderlagen i skälig grad och med iakttagande av tillbörlig rättvisa tagas i anspråk för ändamålet. Jag vill i ena som andra fallet hava denna objekt- eller garantibeskattning så anordnad, att fastigheterna och nu närmast jordbruksfastigheterna icke härvid ställas i en för jordbrukets utveckling hinderlig undantagsställning gentemot andra skatteunderlag, som lämpligen böra ifrågakomma. I detta avseende innebär det nuvarande provisoriet, som den kungl. propositionen i denna del avser att göra definitivt, uppenbara brister. Den efter sex procent å jordbruksfastighets taxeringsvärde utgående fastighets-skatten ekvivaleras alldeles icke för övriga näringsars vidkommande av den skatt efter fem procent å taxeringsvärdet av "annan fastighet", som eventuellt tillhör sådana näringsföretag. Man måste visserligen vara varsam vid utfin-

landet av nya skatteformer. Men då intet kommunalt skattesystem kan byggas enbart på en kommunal inkomstskatt och man således måste tillgripa en viss minimibeskattnings, så får man icke alltför mycket belasta det ena skatteunderlaget till förmån för det andra, och allra minst är det riktigt att på landsbygden lägga större delen av minimibeskattningsens tunga på jordbruket. Jordbruket arbetar med alltför svag räntabilitet och alltför ovissa framtidsutsikter för att böra försättas i en sådan missgynnad ställning. Såväl regeringspropositionen vid 1920 års riksdag som herr Swartz' och bondeförbundsrepresentanternas reservationer till andra särskilda utskottets betänkande vid samma riksdag upptogo en "näringskatt" på andra näringar än jordbruket med binärningar och skogsbruket, avsedd att ungefärligen motsvara vad jordbruket skulle få utgöra i fastighetsskatt. Jag är förtrogen med de invändningar, som rests mot den då föreslagna näringskatten ävensom mot den senaste kommunalskattkommitténs förslag till sådan skatt. Den sistnämnda kommitténs förslag till näringskatt jämväl på jordbruket visar brist på kännedom om de särskilda villkor, varunder jordbruket arbetar, och kan enligt min mening så mycket mindre komma i fråga, som "näringskatten" bör för jordbrukets vidkommande äga sin motsvarighet i fastighetsskatten. Även med beaktande av de med konstruktionen av en näringskatt förenade svårigheterna kan jag icke komma till annat resultat, än att en sådan skatt har sin givna plats i ett kommunalt skattesystem, som, vare sig det är byggt på "garantibeskattnings" eller på fristående "objektsskatter", vill göra jordbrukets utöfvare erforderlig rättvisa och främja jordbrukets utveckling genom att lägga en del av minimibeskattningsens tunga på andra skatteunderlag än fastighet. Genom en sådan anordning av objektbeskattningsen, respektive en sådan utvidgning av garantibeskattningsen, vinnes även det viktiga syftet att i avsevärd grad mildra den nuvarande orättvisan mellan skuldsatta och skuldfria jordbrukare.

Av det anförda framgår, att även om jag skulle ställas i läget att, trots mina sympatier för en annan anordning av kommunalbeskattningsen, medverka till genomförandet av en skattereform på garantibeskattningsens grund, jag under inga förhållanden kan biträda den anordningen, som enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 102 skall få giltighet för "en avsevärd tid framåt". Då det kungl. förslaget icke i denna viktiga del kan under den pågående riksdagsbehandlingen med erforderlig omsorg omarbetas, anser jag redan av detta skäl, att den kungl. propositionen nu bör av riksdagen avslås.

Härtill kommer emellertid ytterligare, att jag icke kan biträda det kungl. förslaget i de delar, där detta vid jämförelse med det nuvarande provisoriet innehåller större nyheter. Den föreslagna skogsbeskattningsen är en "dubbelbeskattnings" i verklig mening. Den är dessutom för hård, och särskilt borttagandet av skogsaccisens maximering har väckt de skogsägande jordbrukarnas betänkligheter. Utslagningen av den kommunala progressivskattens kommunandel på landstingen innebär icke någon skatteutjämning i egentlig mening

och kommer icke att befordra sund sparsamhet hos landstingen. Den s. k. statliga utjämningskatten är icke en rationell lösning av frågan om anskaffande av medel till understöd åt synnerligt skattetyngda kommuner. Enligt min mening var införandet i det nuvarande provisoriet av en kommunal progressivskatt över huvud taget ett misstag. Man bör se denna progressivskatt i samband med de skattefria avdragen för att rätt förstå den för den sunda kapitalbildningen och därmed även för välståndet hos de arbetande klasserna enastående hårda och hinderliga progressivitet, som sålunda införts på detta viktiga område av beskattningsväsendet. Jag anser att den kommunala progressivskatten bör försvinna vid en definitiv nyordning av vårt kommunal-skatteväsen och att medlen för understöd åt synnerligt skattetyngda kommuner böra anskaffas genom statlig beskattning och uppföras på riksstaten i vanlig ordning. Icke heller dessa frågor lära under riksdagsbehandlingen av de nu framlagda kungl. propositionerna kunna få en tillfredsställande lösning. Anmärkas bör dessutom, att aktiebolagslagstiftningen m. fl. viktiga spörsmål lämnats olösta. Jag finner även och icke minst i nu anförda förhållanden fullgiltiga skäl för avslag å de kungl. propositionerna.

Tvivalsutan innehåller det kungl. förslaget en hel del förbättringar på olika punkter av det nuvarande provisoriet, och det därpå nedlagda i mycket kvalificerade arbetet är ingalunda bortkastat. Ser man emellertid kommunal-skattefrågan i stort, så kan man icke värja sig för intrycket, att vi, om propositionen segrar, hava framför oss en verkligt dålig riksdagskompromiss. Departementschefen har icke varit karl att lyfta kärran ur dyn utan tydliggen känt sig för huru de partipolitiska vindarna blåsa och därför lagt förslaget så, att det skall hava de största utsikterna att gå igenom i riksdagen. Ett avslag å det kungl. förslaget medför visserligen, i det läge frågan ligger, att det nuvarande bristfälliga provisoriet ytterligare måste förlängas några år, men jag föredrager vida detta framför att nu medverka till en kommunal-skatte-reform av ovan angiven innebörd och som troligen, därest den nu genomföres, för långa tider framåt kommer att förhindra en sakligt tillfredsställande och mellan de olika intressegrupperna riktigt avvägd lösning av detta så ytterst viktiga spörsmål.

Med hänsyn till det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 102 samt besluta att nu gällande provisoriska författningar på kommunalbeskattningens område skola hava giltighet till den 1 januari 1930; ankommande på vederbörande riksdagsutskott att formulera de härför nödiga bestämmelserna.

Stockholm den 18 mars 1927.

Nils Wohlin.